

ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ЕЛЕКТРОННОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Розглянуто питання забезпечення суб'єктів електронною інформацією в справах про адміністративні правопорушення. Проаналізовано проблеми забезпечення в Україні різновидами засобів інформації у провадженні в справах про адміністративні правопорушення. Запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: електронна інформація, електронний документ, електронний суд, інформаційний кіоск, інформаційна система.

**Когут
Валентина
Миколаївна,**

*здобувач кафедри
адміністративного
та інформаційного
права Інституту
права та психології
Національного
університету
«Львівська
політехніка»,
помічник судді
Апеляційного суду
Львівської області*

Вступ. Аналіз досвіду багатьох країн засвідчує, що спостерігаються тенденції розробки та впровадження єдиних інформаційних систем у межах країни для забезпечення скоординованої роботи судів, правоохоронних та правозахисних органів.

На сьогодні в Україні працюють розрізнені технічні системи для автоматизації роботи в судах, які відповідають світовому рівню, але немає єдиної концепції та єдиного технологічного середовища, які б забезпечили ефективну та скоординовану роботу судів, правоохоронних та правозахисних органів. Таким чином, потрібна невідкладна розробка та впровадження національної програми з комплексної модернізації їх технологічної бази.

Постановка проблеми. Статтю присвячено проблемним питанням розвитку інформатизації суспільства шляхом надання останньому інформаційних послуг через електронні засоби інформації. Наведено способи забезпечення суб'єктів електронною інформацією в провадженні в справах про адміністративні правопорушення. Проаналізовано практичну значимість та обґрунтовано актуальність забезпечення суб'єктів електронною інформацією. Наведено результати дослідження та судову практику щодо вказаного питання.

Стан дослідження. Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано вивчення цієї проблеми, свідчить про необхідність її дослідження в частині

забезпечення суб'єктів електронними засобами інформації. Автор цієї статті спирається на існуючі дослідження Програм та Конвенцій, наукові праці О. Самборської, а також на практику забезпечення суб'єктів електронною інформацією в справах про адміністративні правопорушення в Україні.

Необхідно зазначити, що стан системи забезпечення **суб'єктів електронною інформацією у провадженні в справах про адміністративні правопорушення**, який уже зазнав суттєвих змін, продовжує постійно змінюватися. І це потребує додаткового аналізу та відповідних уточнень з урахуванням обставин сьогодення.

Мета дослідження полягає в аналізі сучасного стану та перспектив забезпечення суб'єктів електронною інформацією в справах про адміністративні правопорушення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

На виконання Указу Президента України «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» [2, с. 1] Державна судова адміністрація розробила й затвердила Концепцію створення Єдиної судової інформаційної системи. Головною метою її створення та функціонування є інформаційна та технологічна підтримка судочинства на принципах дотримання балансу між потребою громадян, суспільства й держави у вільному обміні інформацією та необхідними обмеженнями на її розповсюдження [1, с. 2]. У межах створення та вдосконалення

Єдиної судової інформаційної системи України реалізується проєкт «Електронний суд». Так, наказом Державної судової адміністрації України від 27 січня 2012 року «Про утворення міжвідомчої робочої групи з розробки пілотного проєкту «Електронний суд»» утворено таку групу, серед завдань якої є аналіз функціональних і технологічних можливостей інформаційної інфраструктури судів загальної юрисдикції. На думку керівника проєкту «Електронний суд» О. Самборської, його основними завданнями є поліпшення умов роботи працівників судів, а також забезпечення швидкого, а головне, зручного доступу громадян до правосуддя. Електронний суд — це суд, двері якого відчинені цілодобово та в якому немає черг [3, с. 9]. Пріоритетними завданнями проєкту є забезпечення відкритого доступу учасників процесу до інформації шляхом створення сучасних інтернет-ресурсів і встановлення в приміщеннях судів інформаційно-довідкових кіосків, поетапний перехід до електронного обміну процесуальними документами між судом та учасниками процесу із застосуванням електронного цифрового підпису, до електронного обміну інформацією з базами даних інших державних органів та установ, до забезпечення повної комп'ютеризації процесів судового діловодства, формування єдиного електронного архіву судових документів. Запровадження у вітчизняне судочинство проєкту «Електронний суд» — безумовна новачка, яка зумовлена загальносвітовим інформаційним прогресом.

Аналіз нормативно-правових актів, присвячених регулюванню процесу реалізації проекту «Електронний суд», дозволяє зробити висновок, що його втілення відбуватиметься у два етапи: 1) направлення процесуальних документів суду учасникам судового процесу засобами електронного зв'язку та надсилання судових повісток у вигляді SMS-повідомлень; 2) внесення відповідних змін у процесуальне законодавство; матеріально-технічне забезпечення проекту, повноцінний обмін електронними документами між судом та учасниками процесу; можливість направлення електронних запитів інформації та отримання електронних відповідей на них; використання електронних платежів для оплати судових витрат тощо. Для отримання процесуальних документів в електронному вигляді необхідно зареєструвати поштову скриньку електронного суду на офіційному веб-порталі судової влади України за адресою mail.gov.ua [4, с. 2]. Після реєстрації особа повинна подати до суду заявку про намір отримувати процесуальні документи в електронному вигляді. З дати подання вказаної заявки до суду та її реєстрації в автоматизованій системі документообігу всі процесуальні документи будуть надходити в електронному вигляді на зареєстровану електронну адресу учасника судового процесу.

Ще одним способом підвищення довіри суспільства до суду є фіксування адміністративного процесу. Відповідно до ч. 1 ст. 41 Кодексу адміністративного судочинства України суд під час судового розгляду

адміністративної справи здійснює повне фіксування судового засідання за допомогою звукозаписувального технічного засобу. Відповідно до ч. 8 ст. 12 Кодексу адміністративного судочинства України особи, присутні в залі судового засідання, можуть використовувати портативні аудіотехнічні засоби. Проведення в залі судового засідання фото- та кінозйомки, відео-, звукозапису із застосуванням стаціонарної апаратури, а також транслявання судового засідання по радіо й телебаченню допускаються на підставі ухвали суду за наявності згоди на це осіб, які беруть участь у справі, крім тих, які є суб'єктами владних повноважень [5, с. 8].

Отже, зафіксована таким чином інформація має значення первинного джерела інформації, на основі якої складатимуться друковані тексти випису судових засідань. Натомість, інформація, зафіксована в електронній формі, має форму електронного документа. Відповідно до Закону України «Про електронні документи й електронний документообіг» від 22 травня 2003 р. електронний документ є таким, у якому інформація подана в електронній формі, що включає необхідні реквізити, зокрема електронний цифровий підпис [6, с. 275]. Електронний документ може бути створено, передано, збережено, оброблено й перетворено на візуальну форму подання.

На підставі викладеного, із врахуванням значення інформації, яка зафіксована за допомогою технічних засобів, і яка є документом, до них ставлять певні вимоги:

1) запис має бути зроблений згідно з встановленою процедурою і за

своїм змістом відображати процес судового засідання;

2) цей запис повинен мати відповідні реквізити, які визначаються вимогами норм процесуальних законів, тому в ньому мають бути зазначені: а) назва адміністративного суду та його юридична адреса; б) дата, час та місце проведення судового засідання; в) прізвище секретаря тощо;

3) мати інформацію про склад суду, назву та номер справи, відомості про сторони, які беруть участь у справі та інші (фіксуються в судовому засіданні шляхом її озвучення).

Відповідно до ч. 3 ст. 41 Кодексу адміністративного судочинства України носій інформації, на який здійснювався технічний запис судового засідання (касета, дискета, компакт-диск тощо), є додатком до журналу судового засідання й після закінчення судового засідання приєднується до матеріалів [5, с. 25].

Слід зазначити, що деякі системи аудіозапису та протоколювання, що використовуються наразі в судах України, не забезпечують багатоканального запису, а саме не менше 4 каналів запису функції транскрибування, як цього потребують міжнародні норми. Крім того, записи, здійснені такими системами, не захищені від редагування, монтажу й перезапису зі зміненням змістом, тобто є можливість їх часткової або повної фальсифікації без можливості перевірки легітимності. У той же час система «SRS Femida» є комплексним рішенням, яке забезпечує цифровий багатоканальний аудіо- та відеозапис, автоматизує протоколювання судових засідань і дозволяє отримати

легітимні екземпляри документів, що включають протокол та аудіо-, відеозаписи на цифрових носіях, для забезпечення прозорості судового процесу. Також система забезпечує повне усунення акустичних перешкод у вигляді шумів вулиці, кондиціонерів, вентиляторів та інше, що значно поліпшує розбірливість мовлення та підвищує ефективність стенографування.

Професійна мережа «Феміда» є інтернет-ресурсом і являє собою сукупність інформації та програм для ЕОМ, які містяться в інформаційній системі, що забезпечує доступність такої інформації в мережі Інтернет за мережевою адресою. Професійна мережа «Феміда» — захищена професійна юридична мережа для роботи й спілкування суддів, працівників апарату суду, адвокатів, інших користувачів.

Адміністрація не несе відповідальності за порушення Користувачем Правил, вимог чинного законодавства України та залишає за собою право на власний розсуд, а також при отриманні інформації від інших користувачів або третіх осіб про порушення Користувачем цих Правил, змінювати (модерувати) або видаляти будь-яку опубліковану Користувачем інформацію, що порушує заборони, встановлені цими Правилами (включаючи особисті повідомлення), зупиняти, обмежувати або припиняти доступ Користувача до всіх або до будь-якого з розділів або сервісів Мережі в будь-який час за будь-якої причини або без пояснення причин, не відповідаючи за будь-яку шкоду, яка може бути заподіяна Користувачу такою дією. Адміністрація закріплює

за собою право видалити персональну сторінку Користувача і (або) зупинити, обмежити чи припинити доступ Користувача до будь-якого із сервісів Мережі, якщо Адміністрація виявить, що на її думку, Користувач становить загрозу для Мережі та (або) її Користувачів [7, с. 2].

Також варто зазначити широке застосування відеоконференцсистем у світовій практиці для забезпечення віртуальної присутності підсудного чи свідка. Ці системи дозволяють не лише економити час та кошти на транспортування підсудних чи свідків, але й забезпечити безпеку підсудного чи свідка не тільки організаційними методами, а й технічними засобами. Крім того, системи відеоконференцзв'язку забезпечують: більш оперативну взаємодію між центральними та обласними, районними судовими відомствами, управліннями; проведення дистанційних тренінгів, нарад. При цьому, ці системи дозволяють суттєво економити кошти та час на відрядження працівників судів. У разі використання відеоконференцсистеми в ході судового процесу або віддаленого допиту свідка аудіо- та відеоінформація повинна фіксуватися системами аудіо- та відеозапису й протоколювання.

Наразі така функція забезпечується системою «SRS Femida», яка дозволяє не лише фіксувати події судового засідання, але й по окремому каналу фіксувати аудіо- та відеоінформацію з конференцсистеми. Технологія відеоконференцзв'язку добре зарекомендувала себе в багатьох країнах і набуває все більшого поширення. Наприклад, у Верховному суді

Російської Федерації щоденно проходить близько 200 судових засідань із використанням відеоконференцсистем. На сьогодні активно розвивається впровадження систем відеоконференцзв'язку в судах України [7, с. 3].

Так, відповідно до ст. 122-1 Кодексу адміністративного судочинства України, участь особи в судах першої, апеляційної, касаційної інстанцій та перегляду справ Верховним Судом України можлива також у режимі відеоконференції.

Наприклад, з метою забезпечення прав учасників судового процесу, а також скорочення строків розгляду адміністративних справ у Львівському окружному адміністративному суді запроваджено проведення судових засідань у режимі відеоконференції.

Учасники судового процесу мають можливість чути та бачити хід судового засідання, ставити запитання й отримувати відповіді, реалізовувати інші надані процесуальні права та виконувати процесуальні обов'язки, оскільки використовувані в судовому засіданні технічні засоби та інноваційні технології забезпечують належну якість зображення та звуку.

Це питання вирішується ухвалою суду за власною ініціативою або за клопотанням сторони, іншого учасника адміністративного процесу.

Зважаючи на те, що такий спосіб участі має винятковий характер, повинні існувати причини, які ускладнюють або роблять неможливим особисту участь.

У разі бажання взяти участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, учасники судового процесу можуть подати клопотання про

участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Судового збору за подання такого клопотання не передбачено.

Статтею 122-1 Кодексу адміністративного судочинства України встановлено необхідність завчасного подання клопотання, але не пізніше, ніж за сім днів до дня проведення судового засідання, у якому відбуватиметься така участь. У клопотанні про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції в обов'язковому порядку зазначається суд, у якому необхідно забезпечити її проведення [5, с. 61].

Отримане клопотання буде розглянуто судом не пізніше як за п'ять днів до дня проведення вказаного судового засідання. У разі задоволення клопотання суд винесе ухвалу про участь особи в судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Використовувані в судовому засіданні технічні засоби й технології мають забезпечувати належну якість зображення та звуку. Учасникам судового процесу має бути забезпечена можливість чути та бачити хід судового засідання, ставити запитання й отримувати відповіді, реалізовувати інші надані їм процесуальні права та виконувати процесуальні обов'язки, передбачені цим Кодексом.

Хід і результати процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції, фіксуються судом, який розглядає адміністративну справу, за допомогою технічних засобів відеозапису. Носій відеозапису відеоконференції є додатком до журналу судового засідання і після закінчення судового засідання приєднується до матеріалів справи.

У разі виникнення технічних проблем, що унеможливають участь особи в судовому засіданні в режимі відеоконференції, за наявності ухвали суду про таку участь, суд відкладає розгляд справи, крім випадків, коли відповідно до цього Кодексу судові засідання може відбутися без участі такої особи.

У разі якщо особа, яка подала клопотання про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, з'явилася до зали судового засідання, така особа бере участь у судовому засіданні в загальному порядку.

Участь особи в судовому засіданні в режимі відеоконференції згідно з правилами цієї статті може відбуватися під час розгляду справ у судах першої, апеляційної, касаційної інстанцій та перегляду справ Верховним Судом України [5, с. 62].

Хочу навести способи забезпечення суб'єктів електронною інформацією на прикладі Київського апеляційного адміністративного суду.

Доступ до публічної інформації про діяльність Суду забезпечується шляхом:

- оприлюднення публічної інформації в засобах масової інформації;
- розміщення публічної інформації на офіційному веб-сайті Суду в мережі Інтернет;
- розміщення публічної інформації на інформаційних стендах у приміщенні Суду;
- надання інформації за запитами про публічну інформацію.

Розміщенню на офіційному веб-сайті Суду, зокрема, підлягають:

- 1) інформація про діяльність Суду:

— місцезнаходження, поштову адресу, номери засобів зв'язку, адресу офіційного веб-сайту та адресу електронної пошти для направлення електронних запитів на інформацію;

— прізвище, ім'я та по батькові, службові номери засобів зв'язку, адреси електронної пошти голови та його заступників, основні функції структурних підрозділів, крім випадків, коли ці відомості належать до інформації з обмеженим доступом;

— розклад роботи та графік прийому громадян;

— вакансії, порядок та умови проходження конкурсу на заміщення вакантних посад;

— порядок звернення до Суду учасників судового процесу.

2) правила внутрішнього трудового розпорядку Суду;

3) інформація про нормативно-правові засади діяльності Суду;

4) інформація про порядок складання та подання запиту на інформацію;

5) інформація про систему обліку, види інформації, що знаходяться у володінні Суду;

6) банківські реквізити для сплати державного мита (судового збору);

7) інші відомості про діяльність Суду, які можуть бути віднесені до публічної інформації.

Рішення Суду розміщуються в Єдиному державному реєстрі судових рішень відповідно до Закону України «Про доступ до судових рішень».

З метою спрощення процедури оформлення письмових запитів на інформацію особа може подавати запит шляхом заповнення відповідних

форм запитів на інформацію, які можна отримати в інформаційному центрі Суду та/або на офіційному веб-сайті Суду.

Запити у вигляді електронного документа з відповідним електронним підписом запитувача, що надійшли на визначену електронну адресу суду, реєструються та опрацьовуються уповноваженим працівником відділу документального забезпечення та контролю (канцелярія) Суду в загальному порядку після їх роздрукування на паперовому носії.

Відповідь на електронний запит надається на адресу, вказану запитувачем інформації у вигляді електронного документа або в іншій формі.

Паперові копії листування за електронними запитами на інформацію повертаються до відділу по роботі зі зверненнями громадян, надання інформації та представництва для зберігання згідно зі Зведеною номенклатурою справ Суду. Електронні запити, у яких не вказана зворотна адреса та в тексті документа відсутній підпис, за яким можливо ідентифікувати відправника, вважаються анонімними й відповідь на них не надається [8, с. 8].

Висновки. Узагальнюючи міжнародний досвід впровадження інформаційних технологій у судову діяльність, варто відзначити тенденції до застосування комплексного підходу модернізації судової системи, забезпечення взаємодії всіх елементів судових, правоохоронних та правозахисних органів, а саме: централізація даних у межах країни, побудова державної мережевої інфраструктури, застосування автоматизованих систем діловодства та електронного

документообігу, систем аудіо- та відеофіксації, систем захисту свідка, відеоконференцсистем, систем управління речовими доказами. Таким чином, формується єдине інформаційне середовище для злагодженої системи як судових органів, так і досудових органів слідства. Подібні системи впроваджені в Австрії, Бельгії, Великобританії, Греції, Данії, Естонії, Ірландії, Італії, Люксембурзі, Нідерландах, Польщі, Португалії, Туреччині, Угорщині, Франції.

Список використаних джерел:

1. Концепція галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції та інших установ судової системи. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : court.gov.ua/userfiles/concept.pdf.
2. Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» від 10.05.2006 № 361/2006. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/361/2006/>.
3. Самборська О. Послуга щодо отримання від суду процесуальних документів у електронному вигляді, а також СМС-повідомок поступово набирає популярності серед учасників процесу. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/40018elektronniy_sudotrimannya_smspovistok_stae_vse_bilsh_popul.html/.
4. Правила реєстрації Користувачів та роботи в системі обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ecourt.mail.gov.ua/registration>.
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 року № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України, 2005, № 35–36, № 37, ст. 446.
6. Закон України від 22.05.2003 № 851-IV «Про електронні документи та електронний документообіг» // Відомості Верховної Ради України, 2003, № 36, ст. 275.
7. Правила користування професійною мережею «Феміда». [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://femida.court.gov.ua/help/terms>.
8. Положення про забезпечення доступу до публічної інформації у Київському апеляційному адміністративному суді. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : apladm.ki.court.gov.ua/sud9103/dostupdopublicininform/.

Когут В. М. Об обеспечении субъектов электронной информацией по делам об административных правонарушениях

Рассмотрен вопрос обеспечения субъектов электронной информацией по делам об административных правонарушениях. Проанализированы проблемы обеспечения субъектов в Украине разнообразия средств информации в производстве по делам об административных правонарушениях. Предложены пути их решения.

Ключевые слова: электронная информация, электронный документ, электронный суд, информационный киоск, информационная система.

V. Kogut. Provision of subjects electronic information in cases of administrative offenses

The question of providing e-business information in cases of administrative offenses. The problems of application in Ukraine varieties of media in proceedings in cases of administrative offenses. The ways of solving them.

Recent events have demonstrated our history intransitive phenomenon: Ukraine has received a unique opportunity to put the power in the service of every citizen to build a just and civilized European state, which would be respected and valued its own citizens and which would be treated with respect in the world. To make this a reality, not ordinary beautiful slogans, the steps of the authorities and management.

An important priority of our country is to improve information-telecommunication system of courts, namely, improving the quality of judicial protection of the rights and freedoms of citizens and legal entities; increase availability, increase confidence in the justice, improve public opinion of the courts, their role and social significance; creating a positive image of the judiciary as a whole; raising legal awareness among the public, their business activities to ensure the protection of the rights, freedoms and legal interests in court.

In accordance with these principles and policies of the new government requires close interaction and mutual understanding of all three branches of government and such a powerful social institution of a democratic society as the media or the fourth power:

The leading countries in the use of modern technology for the judiciary are Australia, Canada, USA. It should also be noted that at present actively implemented modernization projects and improve the judicial system in Bulgaria, Latvia, Lithuania, Moldova, Poland, Romania and Slovakia. Large funds are allocated by the World Bank, the US Agency for International Development, the European Bank for Reconstruction and Development and other international financial institutions on projects to modernize the technical base of courts for countries such as Azerbaijan, Albania, Armenia, Macedonia, Poland, Russia, Romania, Ukraine, Croatia and others. The focus of these projects is given to electronic document management system in the courts systems videofixation audio and video conferencing systems.

Modern electronic document management system allows you to display all the stages of the movement and the state of affairs and ensure registration of cases or statements of material and procedural correspondence, transfer of cases to the archive, developments of statistical reports, etc. This allows management to quickly obtain court on your desktop (or in print) any information about the passage of cases, the workload of judges and based on the received information to make qualified and informed management decisions. In Ukraine, many courts implemented electronic document management systems that automate the work of court personnel.

Key words: electronic information, electronic document, electronic court, information desk information system.

Стаття надійшла до друку 23 травня 2016 р.